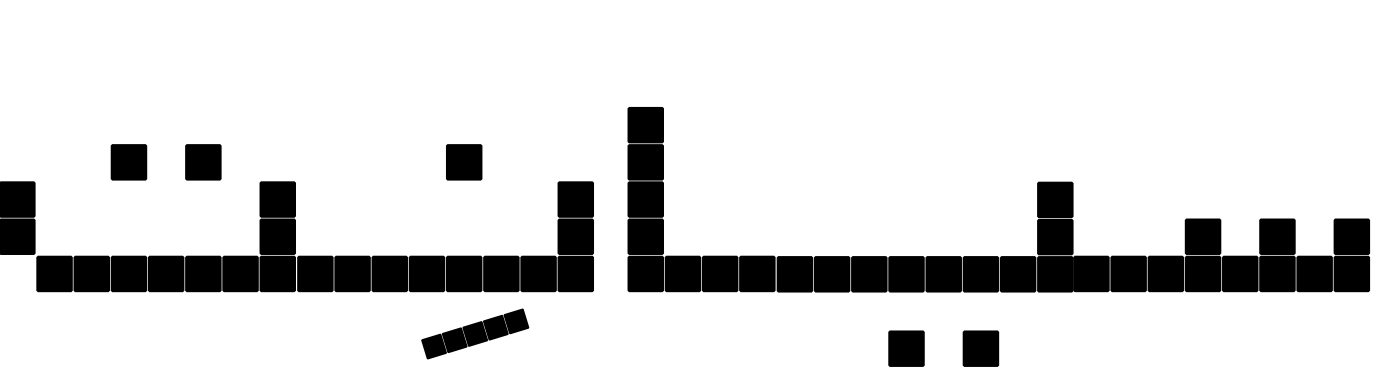

شورای نگهبان بارد صیانت جلوی یک فاجعه بزرگ اجتماعی را می گیرد؟

برای اطلاع بیشتر از آنچه اتفاق افتاده و آنچه بر سرمان خواهد آمد، گفت‌وگویی با محمدجعفر نعنار از مدیران سابق وزارت ارتباطات و کارشناس و حقوقدان فضای مجازی انجام دادیم و او ناظر به وضعیت موجود به «فرهیختگان» گفت: «اصولا و اصالتا قانون یک فرمولی است که هنجار می سازد و از طرفی معمولا هنجار جامعه را تبدیل به قانون می کنند. این دو همیشه لازم‌و ملزوم هم هستند. اگر شما چیزی را در یک مرجع قانونی مصوب کنید که بخواهد به یک فرآیند اجرایی تبدیل شود و آن در جامعه هنجار نشده باشد به شکست می انجامد. از طرفی اگر یک هنجاری هم در جامعه باشد و شما مطابق آن هنجار نتوانی قانونی تصویب کنید و خلاف آن بخواهید اقدام کنید باز به یک قانون شکست خورده تبدیل می‌شود. مثال خیلی دم‌دستی آن قانونی است که سال ۷۳ برای ماهواره‌ها گذاشتند. به علت عدم اقبال عمومی و اینکه هنجار و تبیین نشده بود، مردم نپذیرفتند. سال هاپلیس در خانه‌های آمد و به پشت‌بام‌ها می‌فت و ماهواره‌ها را جمع می کردند و به مسجد می بردند. پس این مساله‌ای جامعه‌شناختی و حقوقی و کلی است که تا وقتی چیزی در مملکت هنجار و تبیین نشده اگر بخواهید خلاف آن اقدام کنید، راه به‌جایی نمی‌برد. این یک مقدمه کلی برای این است که بخواهیم بگوییم طرح صیانت هم اصولا اجراپذیر هست یا نه، ولی از لحاظ حقوقی ما الان در حوزه بین الملل در موضع ضعف و با فنکشن‌های مختلف مواجه هستیم. بخشی از آنها قانونی است که سازمان ملل گذاشته و بعضی هایش غیرقانونی است که ما می‌گوییم اینها را آمریکا یکجانبه گذاشته و اصولا در حقوق بین‌الملل تحریم اینچنینی شاید خیلی جایگاهی ندارد اما خیلی اهمیت ندارد، چون اکنون تحریم وجود دارد و ما در یک ضعفی قرار گرفته‌ایم در حوزه‌های اقتصاد، تعاملات بین‌المللی، دانش و توسعه کشور تحت‌فشار است. یکی از ابزارهایی که می‌تواند این فشار را کم کند، استفاده از ابزارهای دانش آی‌تی و آی‌سی‌تی است؛ چه در حوزه اطلاعات و چه در حوزه ارتباطات و شما وقتی الان در داخل کشور با تحریم‌های عجیب‌وغریب آی‌تی به آی‌سی‌تی مواجه هستید، مثلا نمی‌توانید سخت‌افزار وارد کنید، مراکز دیتاسنتر و... نمی‌توانید برپا بکنید، از طرفی مراکز دانش خارجی ما را تحریم کرده‌اند، یعنی استیودنت پلنفرم‌هایی که در آن دانش وجود دارد، دسترسی و آی‌تی ایران را بسته‌اند، یعنی تمام برنامه‌نویس‌ها و نخبه‌ها و کسانی که دارند اقتصاد دیجیتال را در اینجا روی آن کار می‌کنند و جلوی می‌برند، واقعا در عرصه بین‌المللی می‌چنگند که دسترسی به منابع پیدا کنند؛ چه منابع نرم‌افزاری و چه سخت‌افزاری. منظور ما نرم‌افزاری هم پلنفرم است و هم دانش. حالا ما با یک طرح صیانتی مواجهیم که این طرح برخلاف قوانین موجود حتی داخلی این محدودیت بیرونی را تبدیل به یک محدودیت مضاعف درونی می‌کند، یعنی همین الان به‌راحتی نمی‌توانید اکانت‌تان را در توئیتر یا شبکه‌های اجتماعی وریفای کنید و واقعا مصیبت است و یک خبرنگار یا چهره سیاسی می‌تواند تیک آبی بگیرد، لذا واقعا شق القمر است، چون به هزار دلیل نمی‌دهند. حالا شما فرض کن همین دسترسی محدود را از درون کشور محدودتر می‌کنید، اتفاقی که می‌افتد این است که بالاخره جامعه می‌خواهد راه خودش را باز کند، این امر باعث می‌شود از ابزارهایی استفاده کند که نظارت و رگولیشن شما را از سطح زمین به زیرزمین برساند یا می‌رود از وی‌پی‌ان استفاده می‌کند یا سرورهای متعددی را در گوشه‌وکنار کشور و در خارج از مرزها اجاره می‌کند و ارتباطاتش را براساس شبکه داخلی خودش ساماندهی می‌کند و از طرفی شما شبکه‌های بزرگ داخلی دارید که اینها را به هر دلیلی نمی‌توانید از بین‌الملل منفک کنید. مثلاً فرض کنید دیتاهای بانک‌های مالی روی دیتا بیسی‌های اوپراکل است، روی منگو است، روی چیزهای مختلف است و اینها عموما به‌روز رسانی و اتصالات نوتیفیکیشن‌شان همه براساس آدرس‌های خارج از کشور است، پس شما دارید الان طرحی را ایجاد می‌کنید که نه تنها ما آن تحریم بین‌المللی را داریم، بلکه از درون هم دسترسی‌مان به بسیاری از منابع محدود می‌شود. نکته بعد اینکه اصولا برخی چیزهایی که در این طرح هدف گذاری شده، توهم است. امکان پذیر و اجراپذیر نیست و اینکه مثلاً یک پلنفرم خارجی بخواهد بباید داخل ایران دفتر و دستک راه بیندازد، نه قانون ما این اجازه را می‌دهد و نه قانون آمریکایش اجازه می‌دهد و نه کنوانسیون‌هایی مثل سران کشورهای اسلامی این اجازه را می‌دهند، لذا شما همین الان هم ببینید مثلاً این در بعضی از کشورهای اسلامی نمی‌تواند رسما فروشگاه بزند. به‌خاطر همین مصوباتی که دست‌وپایشان را بسته است، لذا این تقاطعی که در این طرح گذاشته شده است عملا قابلیت اجرا ندارد، یعنی مشکل ایجاد می‌کند. غیر از این بعدها که بیشتر جنبه حکمرانی سایبری در فضای مجازی دارد متأسفانه در زندگی روزمره هم ایجاد اشکال می‌کند. همین الان که طرح تا امروز مصوب نشده بود، اگر شما دقت کنید بسیاری از کسانی که در حوزه آی‌تی و آی‌سی‌تی بالاداره

طرح صیانت، محدودیت‌های درونی را هم به محدودیت‌های بیرونی موجود اضافه می‌کند

بعضی از کشورهای اسلامی نمی‌تواند رسما فروشگاه بزند. به‌خاطر همین مصوباتی که دست‌وپایشان را بسته است، لذا این تقاطعی که در این طرح گذاشته شده است عملا قابلیت اجرا ندارد، یعنی مشکل ایجاد می‌کند. غیر از این بعدها که بیشتر جنبه حکمرانی سایبری در فضای مجازی دارد متأسفانه

در زندگی روزمره هم ایجاد اشکال می‌کند. همین الان که طرح تا امروز مصوب نشده

طرح صیانت، با توسعه استفاده مردم از ابزارهای دورزننده، محدودیت‌ها را از روی زمین به زیرزمین می‌برد

آفتقدر همه‌چیز عجیب و سریع اتفاق افتاد که با هیچ منطقی نمی‌توان آن را تحلیل کرد

کسانی که در دولت نشسته‌اند هنوز نفهمیده‌اند وزارت آی‌سی‌تی اصلا کجا هست؟

اگر این طرح اجرا شود قطعا در شورای حقوق بشر سازمان ملل به آن رسیدگی می‌شود

با اجرای این طرح کسب و کارهای خرد کمرشان شکسته خواهد شد

چه بلایی سر اقتصاد کشور می‌آید؟

تهدید معیشت و اشتغال ۵ میلیون نفر

تیرماه سال جاری در صفحه اقتصاد «فرهیختگان» نوشتیم: «براساس گزارش ۲۰۱۹ کنفرانس توسعه و تجارت سازمان ملل متحد(UNCTAD)، در سال ۲۰۱۹ گردش مالی تجارت الکترونیک در جهان حدود ۲۶هزار و ۶۷۳ میلیارد دلار (۶۰ برابر کل تولید ناخالص ایران) بوده است. طبق این گزارش، ۱۰ کشور برتر در حوزه گردش مالی تجارت شامل آمریکا، ژاپن، چین، کره جنوبی، انگلستان، فرانسه، آلمان، ایتالیا، استرالیا و اسپانیا بوده‌اند که مجموع گردش مالی تجارت الکترونیک این کشورها حدود ۲۰ هزار و ۲۱۸ میلیارد دلار یا معادل ۷۶ درصد کل گردش مالی تجارت الکترونیک جهان بوده است. براساس گزارش ۲۰۱۹ آکنکاد که میزان آمادگی اقتصادها را برای پشتیبانی از خریدهای آنلاین اندازه گیری می‌کند، ایران در میان ۱۵۲ کشوری که در این گزارش مورد بررسی قرار گرفته‌اند، رتبه ۴۲ را از نظر آمادگی استفاده از مزایای تجارت الکترونیک در سال ۲۰۱۹ و بالاتر از کشورهایی مانند قطر و عربستان سعودی داشته است.» اما در این گزارش نقش قابل توجه شبکه‌های اجتماعی در تجارت الکترونیک هم موردتوجه قرار گرفت، به‌طوری‌که براساس آنچه مرکز توسعه تجارت الکترونیکی (زیرمجموعه وزارت صمت) در گزارش اخیر خود اعلام کرده، عموم کسب‌وکارهای الکترونیکی همزمان از چند روش اقدام به فروش کالا و خدمات خود می‌کنند که شامل وب‌سایت‌ها، اپلیکیشن‌ها و پیام‌رسان‌ها می‌شود. براساس اطلاعات ارائه‌شده ازسویی این نهاد دولتی، بین واحدهای تجارت الکترونیکی ۸۱ درصد از واحدهای تجارت الکترونیکی علاوه‌بر وب‌سایت از شبکه‌های اجتماعی به‌منظور ارائه کالا یا خدمات خود استفاده می‌کنند، ۲۸ درصد از واحدهای تجارت الکترونیکی علاوه‌بر وب‌سایت از اپلیکیشن موبایل استفاده می‌کنند، همچنین ۴۶ درصد از واحدهای تجارت الکترونیکی علاوه‌بر وب‌سایت از پیام‌رسان‌ها به‌منظور ارائه کالا یا خدمات خود بهره می‌برند. این یعنی هرگونه تصمیم عجولانه برای قطع فعالیت ودسترسی به این ابزارهای ارتباطی می‌تواند مخاطرات زیادی برای مردم و فعالان اقتصادی داشته باشد. برای نمونه، طبق گزارش نیمه اول سال ۱۳۹۹ مرکز توسعه تجارت الکترونیکی، در سال گذشته ۵ میلیون نفر در حوزه تجارت الکترونیکی فعال بوده‌اند که این تعداد معادل ۲۱ درصد شاغلان کشور است. ازسوی دیگر، بخش قابل توجهی از فعالان این حوزه، زنان خانه‌دار، بی‌سربست، مشاغل خانگی و مواردی از این دست هستند.

چه چیزی و چطور تصویب شد؟

طرح صیانت در ۴۵ دقیقه در یک جمع یکدست تصویب شد

اینکه چه چیزی تصویب شد را همه می‌دانیم، از زردترین کانال‌ها و رسانه‌های مجازی تا رسمی‌ترین رسانه‌ها و نیگانی‌ترین آنها گفتند و نوشتند و حسرتش را خوردند، اما اینکه کدام‌یک از این چیزها (پیرو تغییرات متعدد طرح صیانت) تصویب شد خیلی مهم نیست، چون همه‌اش از همان ابتدا همینی بود که دیروز با رای ۱۸ نفر از اعضای کمیسیون مشترک به تصویب رسید. در تعریف ساده و کف بازاری‌اش، همان چیزی که می‌ترسیدیم، سرمان آمد. مجلس یازدهم که اصلی‌ترین وعده‌اش یعنی طرح شفافیت آرا را حدود دو سال بین زمین و آسمان نگه داشته و هر بار با یک ترفندی از پذیرش آن شانه خالی می‌کند، این بار در یک جلسه یک‌طرفه و یکدست، با حضور تنها یک مخالف که فقط ۳ دقیقه فرصت اظهارنظر و مخالفت پیدا کرد، در چند دقیقه، یکی از مهم‌ترین تصمیمات و سیاست‌های کشور را تصویب کردند تا بیش از قبل، گرد ناامیدی بر جامعه و حتی روی موافقان خود بپاشند. طبق اطلاع ما آخرین نسخه از نسخ پرتعداد طرح صیانت، موسوم به طرح «نظام تنظیم مقررات خدمات فضای مجازی» مورد تایید اقلیت تصمیم‌گیر برای مردم قرار گرفت که ایرادات پرشمار وارد به آن را در ۷ یهمن‌ماه سال جاری در همین روزنامه نوشتیم؛ ایراداتی که مفصلا ازسوی مرکز پژوهش‌های مجلس اعلام شد، ولی خب بلافاصله از سمت رئیس کمیسیون مشترک و برخی اعضای آن وتو و در نطفه خفه شد! با این اوصاف، با همه مخالفت‌ها، مخالفت ازسمت مردم، صاحبان مشاغل اینترنتی و حتی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، روز گذشته این طرح را تصویب کردند.

حالا چه اتفاقی می‌افتد؟

خداحافظی با چیزهایی که دوست‌شان داشتیم

اینکه حالا چه اتفاقی رخ خواهد داد را می‌توان در همین صفحات مجازی فعلا فیلترنشده دید. هرکسی حتی بدون داشتن تخصص می‌تواند فضای آینده کشور در حوزه فناوری را توصیف کند. اما آنچه واضح و مبهرن است، براساس آنچه در این طرح آمده، اولاً دسترسی ناقص به همین شبکه‌های مجازی موجود و بین‌المللی، شبیه به وضعیت فعلی نخواهد بود؛ چراکه تحت شمول اقدامات صیانتی قرار می‌گیرند و اگر در ایران دفتر نداشته باشند و به قوانین و خواسته‌های ما تان ندهند، مسدود خواهند شد. شبه پلنفرم‌های داخلی، بلاخص پیام‌رسان‌های داخلی که فی‌الحال درحال گریز و شکستن با سرورهایشمان هستند، موجودیت و حیات دوباره‌ای (شبه به ایام بعد از فیلتر تلگرام) می‌گیرند و چه‌بسا به کمیت‌شان افزوده هم خواهد شد. اپراتورهای داخلی، در سطح محصولات و نرم‌افزارها، توسعه بیشتری را احتمالا تجربه خواهند کرد و اسامی زیبا اما توخالی بیشتری به داشته‌های قبلی اضافه خواهند کرد. حتما موتورهای جست‌وجوی بیشتر، پیام‌رسان‌های بیشتر، شبه‌اینستاگرام‌های بیشتر و بیشتر سر برواهند آورد و ما محکوم به انتخاب آنها برای دریافت خدمات خواهیم بود. تجربه‌ای شبیه ایران خودرو و سایپا و نظایر آنها، در این فضا هم احتمالا تجربه خواهد شد. البته نه در یک فضای آزاد جهت تنفس و رقابت همه، بلکه در یک فضای انحصاری برای نورچشمی‌ها!

بسیاری از مصوبات این طرح اساسا قابلیت اجرا ندارد

هنوز این طرح اجرایی نشده بسیاری از نخبگان فضای آی‌تی از کشور رفتند!

فضا طوری شده که انگار شورای عالی فضای مجازی، مرکز ملی فضای مجازی و وزارت ارتباطات تعطیل شده‌اند

فرض کنید طرح هم تصویب شود

ابزار عملیاتی آن کجاست؟

که بعدا از آن نمی‌توانید فرجام‌خواهی کنید. هر تصمیمی در این کمیسیون عالی گرفته شود قابل اعتراض و تجدیدنظر نیست. کمااینکه روند تصویبش هم در

هاله‌ای از ابهام است. من الان نمی‌دانم طرح قبلی در کمیسیون تعیین تکلیف شد که الان آمدند برای کلیات طرح دیگری رای گیری کردند؟ چون تا زمانی که شما طرح قبلی

را تعیین تکلیف نکنید نمی‌توانید طرح را عوض کنید. این الان مساله است. به‌نظر می‌رسد عجله‌ای پشت این قضیه است که خیلی قابل تحلیل علمی نیست. حالا یا جنبه سیاسی

دارد یا از جایی فشاری هست ولی از لحاظ فرآیندهای قانونی تصویب و از لحاظ حقوقی که بخواهیم این حکمرانی‌ها و قواعد را تحلیل کنیم فاقد جواب شفاف و قانع‌کننده است

و این حتما مشکل ایجاد می‌کند. دو نکته در این حوزه وجود دارد؛ یکی بحث‌های اپنوریسنی است و یکی بحث‌های فناوری را به هم گره‌بزنید اصولا گوله کردنش خیلی سخت می‌شود. گوله کردن این مسائل احتیاج به قواعد کلی دارد. قاعده‌گذاری

باعث می‌شود شما از آن نوآوری و فناوری و تکنولوژی نوظهور به بهترین شیوه استفاده کنید و قوانین داخلی را هم نقض نکن‌د ولی این شیوه که دوستان در نظر گرفتند معلوم نیست ابزار عملیاتی کردنش چیست. فرض کنید طرح هم تصویب شود. این ابزار عملیاتی آن کجاست؟

کدام دستگاه چه کاری را چطور انجام دهد. ضمانت اجرایش چطوری است. بیشتر شبیه یک امیدنامه است. وقتی در مرحله اجرا این را انجام بدهید اصلا فادق ابزار هستید. مگر اینکه شبکه اینترنت را کلا قطع کنند و بگویند ما چیزی را داریم به نام شبکه ملی اطلاعات و تمام

خدمات داخلی آن موجود است، استفاده کنید. خدمات خارجی را هم ما کش می‌کنیم و به شما می‌دهیم. یک سرور می‌گذاریم صبح به صبح یک‌آپ بگیرد، بعد وصل شوید و استفاده کنید. اگر می‌توانید چنین کاری کنید بله. اگر نمی‌توانید که عملا هم امکان‌پذیر نیست، چون شما انواع ارتباطات دارید. ارتباطات ماهواره‌ای، فیبر نوری و... چون ابزارش موجود نیست، اصولا قابلیت اجرایی‌شدن ندارد و فقط نارضایتی اتفاق می‌افتد. احساس مردم این است که در دولت جدید متأسفانه به‌شدت در حوزه ارتباطات با مشکل روبه‌رو هستیم. امروز هم سخنگوی دولت گفته بود به‌خاطر اینکه زیرساخت‌ها در دولت قبلی تامین نشده است. درحالی‌که من که وزارتخانه‌ای هستم- می‌دانم این حرف غلطی است. این نشان می‌دهد به‌زع‌من کسانی که در دولت نشسته‌اند هنوز نفهمیده‌اند وزارت آی‌سی‌تی اصلا کجاست؟ آقای

وزیر هنوز مهره‌هایش را هم نتوانسته درست بچیند، چه برسد بخواهد با مجلس هم تعامل کند. این طرح به فرض تحقق و تثبیت تنها چیزی که وارد مملکت می‌کند نارضایتی است ولی از لحاظ عملی امکان اجرایش وجود ندارد. این طرح در صورت اجرا مشکلات بین‌المللی را هم ایجاد خواهد کرد. قطعا در شورای حقوق‌بشر سازمان ملل به آن رسیدگی می‌شود. الان دسترسی به کفی از اطلاعات و ارتباطات، بگویید چرخش آزاد اطلاعات یا سوق الارض یا دسترسی آزاد به پلنفرم‌های بین‌المللی هرچه، مثل فیسبوک، توئیتر که در ایران خیلی کارایی ندارند ولی اصطلاحا می‌گویند مولتی‌نشنال یا چندملیتی‌اند. الان در کشورهای اسکاندیناوی و کشورهایی مثل واتریش و... این دسترسی به شبکه‌ها و ارتباطات بارده‌اند جزء موارد حقوق‌بشری خودشان. اگر الان کسی در اروپا حرف این طرح را بزند در دادگاه عالی حقوق بشر و اتحادیه اروپا اقامه دعوا می‌کنند. حالا اینجا سازوکارش نیست و ولی اگر تصویب شود و شورا هم تایید کند ممکن است عده‌ای علیه ایران سوا استفاده کنند و این مسیری است که مجلس رفته است.

حسی دارم که می‌گویم؛ می‌خواهند ببینند آستانه تحمل افراد چقدر است. نکته بعدی اینکه سه‌مسال است کرونا به کشور آمده است. در این سه‌سال جمعیت و آموزش هم تغییری نکرده و مجازی بوده. اقتصاد هم که بهتر نشده تا بگوییم

چرخش پول و اینها بوده. بدتر شده که بهتر نشده است، لذا به‌نظر می‌رسد نباید اختلافی در میزان و در حجم و در سرعت در اینترنت داشته باشیم. من و خانواده‌ام و کسب‌وکارم همان میزان را داریم مصرف می‌کنیم.

به‌علت عدم رشد اقتصادی و جمعیتی کشور و اینکه اتفاق خاصی نیفتاده که بگوییم ۶ ماه پیش دانشگاه‌ها حضوری بوده الان مجازی شده پهنای باند دارد صرف‌آن می‌شود یا شبکه‌ای جی‌تی‌جی جدیدی نیامده یا وی اودی جدیدی نیامده، لذا این واقعا بهانه است، چون ما تحولی در نوع استفاده از شبکه نداشتیم. اینکه الان می‌گویند که زیرساخت جواب نمی‌دهد، پس چطور دوسال پیش جواب می‌داد؟ الان مگر چه اتفاقی افتاده یا ما

چقدر رشد مصرف داشتیم این را به ما فاش کنید. در کدام حوزه بیشتر شده، پس به‌نظر می‌رسد آستانه تحمل را می‌سنجند که ببینند تا کجا این شعله را کم کنند، چون شبکه ملی اطلاعات را که بخواهید راه

بیندازید شبکه دیگر به اینترنت وصل نیست و داخلی است تا جایی که من می‌دانم ظرفیت داخلی با این سرعت جوابگو نیست. احتمالا دارند تلاش می‌کنند ببینند کی صدایش

درمی‌آید و کی درنمی‌آید. ساختارهای بزرگ کشور چقدر تحمل دارد. اداره مالیات سیستمش کار می‌کند یا نه یا بانک‌ها همین‌طور. به‌نظر می‌رسد یواشکی دارد اتفاق‌هایی

می‌افتد. به‌صورت کلی کسب‌وکارهای خرد کمرشان شکسته خواهد شد. کسب‌وکارهای بزرگ سبد محصول‌شان متنوع است و اتفاقی اگر بیفتد می‌توانند کمک کنند مشکل

را مرتفع کنند. هلدینگ‌های بزرگ آی‌تی مثل توسن و... اینها برایشان اتفاقی نمی‌افتد ولی استارت‌آپ‌ها مثلاً ترشی‌فروشی، جوارب‌فروشی و... و آن‌هم با

وضعیت کرونا که الان خریدوفروش فیزیکی نسبت به چهارسال پیش به‌شدت کم شده، حجم معاملات عددی نیست و تا توجه به تورم زیاد

اقتصاد که مردم علاقه دارند، چیزهای کوچک و ارزان بخرند. با این کندی اینترنت با عدم دسترسی مناسب به شبکه‌هایی که ایرانی‌ها خیلی مخاطبش هستند، مثل اینستاگرام- که فروشگاه‌های زیادی هم دارد- احتمال اینکه یک قشر آسیب‌پذیر که تازه این فضا را شناخته

و دارد در آن فعالیت می‌کند یک نارضایتی بزرگی برایش ایجاد می‌شود ولی آمار ندارم.»

جوری با شوق و ذوق ایستادند و لباس‌هایشان را مرتب کردند و با اکثریت آرا، در آن جمع یکدست و یک‌طرفه، طرح را تصویب کردند که انگار با تصویب آن، صبح که چشم باز می‌کنیم، با یک اقتصاد بسامان و یک جامعه امن و یک شرایط ایده‌آل در همه وجوه مواجهیم و خبری از هیچ کم و کاستی نیست.

جوری در این چندماه تصویر و بلبشو کردند که انگار برای سامان یخشیدن

به فضای مجازی همین قیام و دست بلند کردن چند نماینده بی‌اطلاع از جامعه کافی بود و الان که به سرانجام رسانده‌اند، سر

آسوده‌بر بالین می‌گذارند و دعای خیر ۸۵ میلیون ایرانی پشت‌سرشان خواهد بود. چه چیزی بنویسیم که در تمام این چندماه،

از سر خبرخواهی، هر جایی که دست‌مان رسید و هرطوری که در وسع و توان‌مان بود، گفتیم و نوشتیم که این مسیر و این تصمیم

نه تنها خبر جمعی در آن نیست که به شکاف عمیق موجود بین مردم و مسئولان، بیش از گذشته دامن خواهد زد، منتها جمعی

که برای نظرات عمومی و شعاری که با توسل به آن راهی بهارستان شد، یعنی شفافیت، ارزشی قائل نیست حتما به خبر جمعی

فکری نمی‌کند و باکی از تعمیق شکاف اجتماعی هم ندارد. با این اوصاف، به رسم همیشه‌های این‌شکلی و امیدی که همچنان زنده

است، آخرین تلاش‌ها را هم خواهیم کرد تا شاید معجزه‌ای در این مجلس اتفاق بیفتد و قوه عاقله‌ای اگر هست، جلوی این فاجعه

را بگیرد و از حیثیت مجلس، صیانت کند.

ابوالقاسم رحمانی

دبیر گروه جامعه